

وزارت کشور
سازمان سرداری نژاد و بیماری نژاد
سوانت امور و بیماری نژاد

سند نژاد زیر بخش مدیریت روستایی

در برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

جمهوری اسلامی ایران

(۱۳۸۴-۱۳۸۸)

دفتر طرح و برنامه

شهریور ۱۳۸۳

الله اعلم

مقدمه

در برنامه چهارم توسعه، مبحث عمران روستایی و عشایری در بخش جداگانه مورد بررسی قرار گرفت و تهیه سند توسعه بخش در هفت زیر کمیته مدیریت روستایی، آب و فاضلاب، راه، برق، عمران و بهسازی طرح‌ها، نواحی صنعتی روستایی و بلاخره زیر کمیته عشایری مورد پیگیری قرار گرفت. مسئولیت تهیه سند زیر بخش در هر یک از زیر کمیته‌های فوق بر عهده یکی از دستگاه‌های اجرایی قرار گرفت که این کار با مشارکت سایر دستگاه‌های اجرایی مرتبط با امور عمران روستایی انجام شد. بر همین اساس مسئولیت تهیه سند توسعه زیر بخش مدیریت روستایی بر عهده سازمان شهرداریها و دهیاری‌های کشور گذاشته شد. با عنایت به گستردگی حیطه وظایف مدیریت روستایی و به منظور بررسی جامع، این مبحث به یازده محور زیر تفکیک شد و در مرحله بعد برای هر یک از محورهای یازده‌گانه فوق به طور جداگانه گزارش مربوطه تهیه شد.

۱. وضعیت زیست محیطی
۲. وضعیت ایمنی
۳. مطالعات و پژوهش‌ها
۴. آموزش و نیروی انسانی
۵. تأسیسات و تجهیزات
۶. تشکیلات و سازماندهی دهیاری‌ها
۷. تجهیزات فنی و ماشین‌آلات
۸. منابع مالی و درآمدی دهیاری‌ها
۹. مشارکت مردم و مدیریت روستایی
۱۰. حمل و نقل
۱۱. برنامه‌ریزی برای مدیریت روستایی

به منظور تلفیق گزارشات فوق در محورهای یاد شده و تدوین سند نهایی توسعه زیربخش مدیریت روستایی، در مجموع سه جلسه با حضور نمایندگان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، بنیاد مسکن، بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، جهاد کشاورزی، راه و ترابری، دو سازمان غیردولتی (NGO) مرتبط و سه نفر از اعضاء هیات علمی دانشگاه برگزار شد که حاصل آن گزارش حاضر می‌باشد.

۱-۱- وظایف، ویژگی‌ها و ساختار کلی مدیریت روستایی

مدیریت فرآیند بکارگیری مؤثر و کارآمد منابع انسانی و مادی در برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج منابع و امکانات و هدایت و کنترل آن می‌باشد که برای دستیابی به اهداف سازمانی و براساس نظام ارزشی مورد قبول جامعه صورت می‌گیرد. مدیریت روستایی فرآیند سازماندهی و هدایت جامعه و محیط روستایی از طریق شکل دادن به سازمان‌ها و نهادهاست. این سازمان‌ها و نهادها ابزار و یا وسایل تأمین هدف‌های جامعه روستایی هستند، هدف‌هایی که مردم آن را ترسیم می‌کنند و می‌پذیرند. در این راستا مدیریت روستایی فرآیندی چندجانبه است که شامل چهار رکن تشکیل‌های مردمی، دستگاه‌های دولتی و بخش خصوصی است. در این فرآیند با مشارکت مردم و از طریق تشکلهای غیر دولتی، بخش خصوصی و عمومی، برنامه‌ها و طرح‌های توسعه روستایی تدوین و اجرا و نظارت و ارزشیابی می‌شود.

مدیریت روستایی را می‌توان فرآیند تقویت توسعه پایدار روستایی تعریف کرد به نحوی که در سطح متعارف جامعه، زمینه و محیط مناسبی برای زندگی راحت و کارآمد روستائیان، به تناسب ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی فراهم شود. در قالب این تعریف کلی می‌توان اهداف خرد زیر را برای مدیریت روستایی در نظر گرفت.

۱. نوسازی و بهسازی محیط فیزیکی روستایی
۲. هدایت و نظارت بر فرآیند عمران روستایی
۳. ارتقاء شرایط کار و زندگی

مدیریت روستایی در سه سطح ملی، منطقه‌ای و محلی شکل می‌گیرد که هر سطح وظایف و کارکردهای خاص خود را دارد. در سطح محلی وظایف مدیریت شکل اجرایی به خود می‌گیرد و بازتاب عملی دارد. بخشی از وظایف مدیریت محلی انجام اقداماتی است که تاکنون فاقد متولی مشخصی بوده و راه‌اندازی و شکل‌گیری دهیاری‌ها طی سال‌های اخیر نیز با هدف تحقق اهداف فوق‌الذکر بوده است. بر این اساس وظایف متعددی بر عهده مدیران روستایی گذاشته شده است که مجموعه‌ای چند بعدی از فعالیت‌های اقتصادی - مالی، خدماتی - اجتماعی - سیاسی، کالبدی - عمرانی و بهداشتی - زیست محیطی است. اهم این وظایف عبارتند از:

- راه‌اندازی و تجهیز دهیاری‌ها (آموزش دهیاران، تهیه و تنظیم برنامه‌های کوتاه مدت و میان مدت دهیاری، احداث ساختمان و تجهیز دهیاری و ...)
- جمع‌آوری، حمل و دفن بهداشتی زباله‌های روستا و حفظ نظافت و پاکیزگی معابر روستا
- حفظ روستا در برابر خطرات آتش‌سوزی، بلایای طبیعی و حوادث غیرمترقبه

- ایجاد و نگهداری گورستان و غسلخانه روستا براساس ضوابط بهداشتی
- ایجاد و ساماندهی فضای سبز و بارک روستایی
- ایجاد زمینه‌های تولید کودهای آلی و گاز از زباله‌های روستایی
- ایجاد و ساماندهی حمل و نقل عمومی بین روستا و شهر(های) مجاور

۱-۲- جایگاه بخش در ارتباط با ماده ۱۳۸ برنامه چهارم

با توجه به گستردگی و تنوع حوزه مدیریت روستایی، نقش و وظایف دولت در این بخش در حوزه‌های زیر تعریف می‌شود:

۱-۲-۱- امور حاکمیتی

اقدامات مدیریت روستایی این حوزه شامل اموری است که تحقق آن موجب اقتدار حاکمیت کشور می‌شود و منافع حاصل از آن شامل بخش اعظم روستائیان خواهد شد و عبارتند از:

۱. سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت در بخش‌های اقتصاد، مسائل اجتماعی و فرهنگی روستاها
۲. فراهم نمودن زمینه‌ها و مزیت‌های لازم برای رشد و توسعه روستایی، رفع فقر و بیکاری
۳. حفظ محیط زیست و حفاظت از منابع طبیعی
۴. شناسایی و ساماندهی پیرامونی گردشگاه‌های طبیعی به منظور جلب گردشگر
۵. ایجاد و گسترش تأسیسات حفاظتی به منظور پیشگیری و کاهش اثرات بلایای طبیعی
۶. ایجاد و گسترش پایگاه‌های آتش‌نشانی به منظور پیشگیری و کاهش اثرات بلایای طبیعی

۱-۲-۲- امور تصدی‌های اجتماعی، فرهنگی و خدماتی

اقدامات این حوزه شامل اموری می‌شود که منافع اجتماعی حاصل از آنها موجب بهبود وضعیت زندگی روستائیان می‌شود و شامل موارد زیر می‌باشد.

- ۱- نگهداری و حفاظت از فضاها، سبز و تفریحی
- ۲- جمع‌آوری، حمل و دفن بهداشتی زباله‌ها و حفظ نظافت و پاکیزگی روستا
- ۳- ساماندهی گورستان‌ها، تأسیسات و تجهیزات مربوطه

۱-۲-۳- امور زیر بنایی

اقدامات این حوزه شامل طرح‌هایی است که موجب تقویت زیرساخت‌های اقتصادی و تولیدی کشور و نواحی روستایی می‌شود مانند :

۱. توسعه و گسترش فضاهای سبز و تفریحی
۲. ساماندهی سیستم مکانیزه جمع‌آوری زباله
۳. تسطیح معابر و انهار عمومی

۱-۳- بررسی وضعیت شاخص‌های اصلی بخش

براساس وظائف تعریف شده فوق، می‌توان به طور خلاصه موارد زیر را به عنوان شاخص‌های اصلی زیر بخش مدیریت روستایی عنوان نمود. برای تحقق هر یک از شاخص‌های زیر، باید مجموعه‌ای از اقدامات و فعالیت‌ها صورت پذیرد. این موارد در بخش اقدامات اساسی مورد تأکید قرار می‌گیرد.

۱. نسبت جمعیت روستاهای تحت پوشش مدیریت روستایی
۲. نسبت سرانه بودجه دهیاری‌ها به شهرداری‌های زیر ۵ هزار نفر
۳. سرانه پژوهشی به ازاء ده هزار نفر
۴. نسبت دهیاری‌های تحت پوشش سیستم جمع‌آوری و دفع زباله به کل روستاهای بالای ۲۰۰ خانوار
۵. نسبت دهیاری‌های برخوردار از بوستان‌های چند منظوره به کل روستاهای بالای ۴۰۰ خانوار
۶. نسبت دهیاری‌های تحت پوشش خدمات ایمنی و آتش‌نشانی به کل روستاهای بالای ۴۰۰ خانوار
۷. نسبت دهیاری‌های تحت پوشش خدمات حمل و نقل روستایی

۱-۴- تبیین نقش و جایگاه دولت، بخش‌های غیردولتی در فعالیت‌های زیربخش مدیریت روستایی

وظایف دستگاه‌های اجرایی در حوزه‌های سه گانه فوق‌الذکر قابل طرح می‌باشد و براساس نوع وظیفه تعریف شده، جایگاه دولت متفاوت خواهد بود. در حوزه امور حاکمیتی، وظایف می‌بایست توسط خود دولت و جلب مشارکت مردمی انجام پذیرد.

در حوزه امور تصدی‌های اجتماعی، فرهنگی و خدماتی، فعالیت‌ها از طریق انجام حمایت‌های لازم برای توسعه بخش غیردولتی مجری این وظائف، خرید خدمات از بخش غیردولتی، مشارکت با بخش غیردولتی از طریق اجاره و واگذاری امکانات و تجهیزات و منابع فیزیکی، واگذاری مدیریت واحدهای دولتی و

بخش غیردولتی، پرداخت تمام یا بخشی از هزینه سرانه خدمات انجام خواهد شد. با توجه به هزینه‌های بالا برای برقراری سیستم‌های بهداشتی جمع‌آوری، حمل و دفن زباله، کمک‌های دولت نقش تعیین کننده‌ای در حفظ محیط زیست و نهادهای طبیعی اقتصاد روستا دارد.

و در حوزه امور زیربنایی نیز انجام طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی با نظارت بخش دولتی توسط بخش غیردولتی به انجام خواهد رسید. در مجموع سازوکار انجام فعالیت‌ها و مأموریت‌ها براساس جلب مشارکت بخش خصوصی، تعاونی‌ها و مشارکت‌های مردمی صورت می‌گیرد تا ضمن تسریع در انجام امور، موجبات توسعه اجتماعی - فرهنگی و نیز پایداری آن فراهم شود. به دلیل نوپا بودن تشکیلات دهیاری، دولت اصلی‌ترین پشتیبان مدیریت روستایی در کشور برای تأمین نیازهای تجهیزاتی و فنی است.

۲- تبیین وضعیت بخش در رابطه با سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلی و مضامین برنامه چهارم توسعه

مدیریت‌های محلی (دهیارها) نقش مؤثری در تحقق اهداف چشم‌انداز و سیاست‌های کلی برنامه چهارم دارند. شناسایی مزیت‌های نسبی و زمینه‌های اقتصادی برای ایجاد اشتغال و انجام بررسی‌های اقتصادی و اجتماعی لازم در این خصوص و بهره‌گیری از تسهیلات مالی بانک‌ها، مؤسسات و مشارکت با بخش خصوصی و سایر بخش‌ها در ایجاد سرمایه‌گذاری در انواع طرح‌های اشتغال‌زا و تولیدی قطعاً منجر به ایجاد اشتغال و افزایش سطح درآمد روستاییان خواهد شد و از طریق منابع و درآمدهای حاصله بعنوان درآمد حاصل از مؤسسات انتفاعی، دهیارها می‌توانند وظایف قانونی خود را با پشتوانه درآمدی حاصله به انجام رسانند و محیط و فضای روستا را از طریق اجرای طرح‌های عمرانی و بهسازی و طرح‌های خدماتی مناسب قابل سکونت نمایند.

علاوه بر موارد فوق، دهیارها می‌توانند از طریق توسعه حمل و نقل عمومی بین روستاها و شهرها در تحقق اهداف فصل «تعادل و توازن منطقه‌ای» و «رشد پایدار و مستمر» روستایی مؤثر باشند. همچنین ایجاد و گسترش زیرساخت‌های عمرانی و خدماتی در مناطق روستایی می‌تواند در افزایش انگیزه ماندگاری ساکنان روستاها در محل زندگی خود و رونق تولید کشاورزی مؤثر باشند.

۳- تحلیل شرایط توسعه بخش

۳-۱- امکانات و قابلیت‌ها

- وجود پیشینه فرهنگی در زمینه همکاری، مشارکت و تعاون
- افزایش سطح سواد و آگاهی جامعه روستایی نسبت به حقوق اجتماعی
- وجود منابع انسانی جوان و پرانرژی (گروه‌های سنی زیر ۳۰ سال)
- وجود ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های بالقوه در محیط روستایی برای اخذ عوارض در جهت تقویت منابع درآمدی دهیاری‌ها
- وجود زمینه‌های مختلف برای عرضه خدمات بواسطه عدم برخورداری روستاییان از انواع خدمات عمومی و در نتیجه امکان اخذ بهای خدمات
- وجود زمینه‌های لازم برای سرمایه‌گذاری مشترک دهیاری‌ها با بخش‌های خصوصی و عمومی غیردولتی که دارای مزیت نسبی هستند
- وجود زمینه‌های مساعد برای ایجاد یا توسعه نظام حمل و نقل عمومی منسجم، منظم و ارزان در بسیاری از مسیرهای روستایی
- وجود نیاز همیشگی جامعه روستایی به دسترسی سریع و ارزان به مراکز خدماتی، اقتصادی، فرهنگی و ... در شهرها و رساندن تولیدات کشاورزی و دامی خود به بازارهای شهری
- وجود جاده‌های آسفالت مناسب در بخشی از محیط‌های روستایی کشور
- وجود زیر ساخت‌های اولیه و مورد نیاز مانند راه، آب، برق و خدمات مخابراتی
- پذیرش تفکر تجهیز روستاها به تأسیسات خدمات ایمنی و آتش‌نشانی از سوی مدیران رده میانی و عالی
- وجود شیوه‌های سنتی جمع‌آوری و حمل و دفع زباله که با مشارکت مردم شکل گرفته‌اند
- تأسیس دهیاری‌ها به عنوان مدیر و هماهنگ کننده امور مرتبط با محیط زیست روستاها

۳-۲- محدودیت‌ها و تنگناها

- فقدان مدیریت یکپارچه و واحد در سطح روستایی برای هماهنگی و ساماندهی کلیه امور روستاها
- وجود شکاف درآمدی رو به تزاید میان روستا و شهر بعنوان عامل مهم در تقویت مهاجرت از روستاها
- درصد بالای بیکاری آشکار و بویژه بیکاری پنهان که رغبت سکونت در روستاها را کاهش می‌دهد
- درصد بالای جمعیت روستایی زیر خط فقر که توان پرداخت عوارض و بهای خدمات را ندارند

- تهدید مداوم و پیوسته جامعه روستایی از سوی انواع حوادث و بلایای طبیعی و بویژه خشکسالی و آتش‌سوزی محصولات کشاورزی و جنگل‌ها و مراتع
- کمبود پرسنل و کارشناسان متخصص در امور روستایی در سطح فرمانداری، بخشداری و دهیاری‌ها برای کمک و هدایت صحیح دهیاری‌ها در انجام وظایف محوله
- تازه تأسیس بودن دهیاری‌ها، کم تجربگی مدیریت و پایین بودن سطح آگاهی دهیاران نسبت به وظایف خود در زمینه‌های مدیریت امور عمومی و بهره‌برداری و نگهداری از ماشین‌آلات و تجهیزات فنی.
- عدم انتقاد برخی از مسئولان و متولیان توسعه روستایی به ضرورت مشارکت‌های مردمی
- فقدان ساختار اجرایی مناسب و تقسیم کار مشخص برای مدیریت روستایی
- عدم ساماندهی مناسب مشارکت‌های مردمی در مدیریت روستایی
- محدودیت منابع دهیاری‌ها برای انجام امور محوله
- پراکندگی دهیاری‌ها در فضای کشور که اغلب فاصله زیادی با یکدیگر دارند.
- بالا بودن قیمت تجهیزات و ماشین‌آلات مورد نیاز و محدودیت منابع درآمدی دهیاری‌ها
- پایین بودن حجم کار مفید ماشین‌آلات مختلف در دهیاری‌ها که کوچک بودن حجم فعالیت آنها ناشی می‌شود.
- بالا بودن هزینه‌های اقدامات بهداشتی و فنی مطلوب در زمینه مدیریت مواد زاید.
- بالا بودن هزینه‌های مربوط به ایجاد مراکز دفن بهداشتی در روستاهای کشور.

۴- نقش و جایگاه بخش در تحقق اهداف چشم‌انداز

مدیریت روستایی نقش مهمی در تحقق اهداف چشم‌انداز توسعه می‌تواند داشته باشد. این زیر بخش در امور فرهنگی، علمی و فناوری می‌تواند باعث ساماندهی و بسیج امکانات و ظرفیت‌های کشور در بیش از ۳۵ هزار آبادی و نیز استحکام مبانی مردم سالاری در نواحی روستایی شود (بندهای ۹ و ۱۱ چشم‌انداز).

در بخش امور اجتماعی، سیاسی و دفاعی می‌تواند در ایجاد فرصت‌های برابر و تحقق عدالت اجتماعی (بند ۱۲)، گسترش و تعمیق روحیه تعاون و مشارکت مردمی (بند ۱۸)، گسترش عدالت اجتماعی و تعادل‌های منطقه‌ای، حفاظت محیط زیست و احیاء منابع طبیعی، رفع محرومیت از مناطق روستایی (بند ۱۹)، هویت بخشی به سیمای روستا (بند ۲۱) نقش مهمی ایفاء نماید.

در بخش امور اقتصادی، زیر بخش مدیریت روستایی می‌تواند در ایجاد اشتغال و کاهش بیکاری (بند ۳۴)، ایجاد سازو کار مناسب برای رشد بهره‌وری عوامل تولید، پشتیبانی از کارآفرینی و نوآوری (بند ۳۷)، ارتقاء

سطح درآمد و زندگی روستائیان و رفع فقر (بند ۴۳) و نیز ارتقاء ظرفیت بخش‌های خصوصی و تعاونی برای کاهش تصدی‌گری دولت عمل نماید.

۵- اهداف کلی و راهبردی کلان

- ایجاد و تقویت مدیریت واحد و یکپارچه روستایی به منظور هماهنگی کلیه امور مرتبط با روستا
- گسترش سطح پوشش مدیریت روستایی به کلیه روستاهای واجد شرایط
- بهبود و تقویت منابع مالی و درآمدی دهیاری‌ها
- ارتقاء سرانه آموزشی دهیاران و افزایش سطح کیفی دوره‌های آموزشی
- حفظ بهداشت محیط روستا از طریق حمل و دفن نیمه‌مکانیزه و بهداشتی زباله‌های روستایی
- حفظ روستاها در برابر خطرات آتش‌سوزی، بلایای طبیعی و حوادث غیرمترقبه
- افزایش قابلیت واکنش سریع در برابر بروز بلایا، خطرات طبیعی و غیرطبیعی در مراحل اولیه وقوع بحران.
- گسترش پوشش مدیریت مواد زائد در روستاهای کشور
- گسترش پوشش فضای سبز و بوستان‌های چند منظوره در مناطق روستایی کشور
- کاهش شکاف بین روستاها و شهرها در زمینه دسترسی به امکانات و خدمات مستقر در شهرها
- افزایش انگیزه ماندگاری روستائیان در روستاها از طریق تسهیل دسترسی آنها به شهرها به عنوان مراکز تأمین نیازها، محل کار، مرکز فروش تولیدات و ... روستائیان
- حمایت و نظم بخشیدن به فعالیت بخش خصوصی در زمینه حمل و نقل روستایی.
- تولید منابع علمی و دانش نظری و کاربردی مورد نیاز برای تقویت مدیریت روستایی

۶- اهداف کمی و سیاست‌های اجرایی بخش بر حسب استان

۶-۱- نسبت جمعیت روستاهای تحت پوشش مدیریت روستایی

یکی از شاخص‌های اصلی زیر بخش مدیریت روستایی، ایجاد و راه‌اندازی دهیاری‌ها در کلیه روستاهای بالای ۱۰۰ نفر می‌باشد. براساس برآوردهای موجود تا پایان سال ۱۳۸۳ در مجموع در حدود ۵۸ درصد از جمعیت و ۴۲ درصد از روستاهای بالای ۱۰۰ نفر تحت پوشش مدیریت روستایی قرار خواهند گرفت و انتظار می‌رود کل جمعیت روستاهای بالای ۱۰۰ نفر تحت پوشش مدیریت روستایی قرار گیرد. بر این اساس سالیانه ۱۷۲۰۹۱۳ نفر به جمعیت روستایی تحت پوشش مدیریت روستایی اضافه خواهد شد. در جمعیت

دهیاری‌های تحت پوشش مدیریت روستایی تا پایان برنامه چهارم محاسبه شده است که نتایج نهایی در جدول شماره ۵- درج شده است.

به منظور توانمند نمودن روستاهایی که مجوز تاسیس دهیاری دریافت می‌کنند در ابتدا باید مورد حمایت قرار گیرند. از جمله اقدامات حمایتی برای راه‌اندازی یک دهیاری شامل احداث و ساخت ساختمان دهیاری، تجهیز ساختمان دهیاری به حداقل لوازم اداری، آموزش دهیار و پرسنل دهیاری، تهیه برنامه کوتاه و میان مدت توسعه دهیاری می‌باشد.

به منظور برآورد اعتبارات مورد نیاز برای ساخت و تجهیز ساختمان دهیاری‌ها (X_{11}) مبلغ میلیون ریال ۴۵ و نیز تهیه برنامه پنج ساله (X_{12}) مبلغ ۱۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است بنابراین با توجه به اینکه در طول برنامه چهارم سالیانه ۴۱۳۴ دهیاری راه‌اندازی خواهد شد اعتبار مورد نیاز برای این منظور از طریق فرمول‌های زیر محاسبه شده و مقادیر نهایی در جدول ۱- درج شده است.

$$X_{11} = \text{اعتبار مورد نیاز برای ساخت و تجهیز ساختمان دهیاری برای سال } 1384 \\ 45 \text{ میلیون ریال} \times (\text{تعداد دهیاری‌های راه‌اندازی شده تا پایان سال } 1383 + \text{تعداد دهیاری قابل راه‌اندازی در هر سال } (A_1))$$

$$X_{11} = \text{اعتبار مورد نیاز برای ساخت و تجهیز ساختمان دهیاری برای سال‌های بعد برنامه} \\ 45 \text{ میلیون ریال} \times \text{تعداد دهیاری قابل راه‌اندازی در هر سال } (A_1)$$

$$X_{12} = \text{اعتبار مورد نیاز برای تهیه برنامه پنج‌ساله دهیاری برای سال } 1384 \\ 10 \text{ میلیون ریال} \times (\text{تعداد دهیاری‌های راه‌اندازی شده تا پایان سال } 1383 + \text{تعداد دهیاری قابل راه‌اندازی در هر سال } (A_1))$$

$$X_{12} = \text{اعتبار مورد نیاز برای تهیه برنامه پنج‌ساله دهیاری برای سال‌های بعد برنامه} \\ 10 \text{ میلیون ریال} \times \text{تعداد دهیاری قابل راه‌اندازی در هر سال } (A_1)$$

همچنین به منظور برآورد اعتبار مورد نیاز برای آموزش دهیاری‌ها با احتساب میانگین ۷۰ هزار ریال برای آموزش یک نفر ساعت از طریق فرمول زیر محاسبه شده است و اطلاعات تفصیلی در جدول ۱ درج شده است.

$$X_{13} = \text{اعتبار مورد نیاز برای آموزش دهیاران} \\ 70 \text{ هزار ریال} \times (B) \text{ سرانه آموزشی دهیاری‌ها} \times (A_1) \text{ مجموع دهیاری‌های راه‌اندازی شده در هر سال}$$

جدول ۱- اعتبار مورد نیاز برای ایجاد و راه‌اندازی دهیاری‌ها در طول سال‌های برنامه چهارم (۸۸-۱۳۸۴)

سال پنجم (۱۳۸۸)	سال‌های برنامه				واحد	سال	موضوع
	سال چهارم (۱۳۸۷)	سال سوم (۱۳۸۶)	سال دوم (۱۳۸۵)	سال اول (۱۳۸۴)			
۴۱۳۴	۴۱۳۴	۴۱۳۴	۴۱۳۴	۴۱۳۴			تعداد دهیاری قابل راه‌اندازی در هر سال در طول برنامه چهارم (A _۱)
۲۵۷۷۲	۲۱۵۳۷	۲۷۴۰۲	۲۳۳۸	۱۹۱۳۴			مجموع دهیاری‌های راه‌اندازی شده در هر سال در طول برنامه چهارم (A _۲)
۲۴۰	۲۲۲	۲۰۱	۱۸۰	۱۴۶	ساعت		سرانه آموزشی دهیاری‌ها (B)
۸۵۶۱۳۸	۷۰۰۲۲۱۴	۵۵۰۷۸۰۲	۴۱۸۸۲۴۰	۲۷۸۳۵۲۴	ساعت		تعداد ساعات آموزش در هر سال (A * B)
۱۲۴۰۰۲۰	۱۲۴۰۰۲۰	۱۲۴۰۰۲۰	۱۲۴۰۰۲۰	۸۴۱۰۰۳۰	میلیون ریال		اعتبار مورد نیاز برای ساخت و تجهیز ساختمان دهیاری (X _{۱۱} = A _۱ * ۳۰)
۴۱۰۳۴۰	۴۱۰۳۴۰	۴۱۰۳۴۰	۴۱۰۳۴۰	۱۹۱۰۳۴۰	میلیون ریال		اعتبار مورد نیاز برای تهیه برنامه پنج‌ساله دهیاری (X _{۱۲} = A _۱ * ۱۰)
۴۹۰۰۰۸۵	۳۸۵۵۴۴	۲۹۳۰۱۷۷	۱۹۵۵۴۹	۱۰۰۰۸۰۰	میلیون ریال		اعتبار مورد نیاز برای آموزش دهیاران (X _{۱۳} = A _۲ * B * ۰/۰۷)
۴۵۵۰۴۲۵	۵۵۰۰۹۰۶	۴۵۸۵۳۷	۲۶۰۰۹۰۹	۱۰۱۵۳۰۱۷۰	میلیون ریال		اعتبار مورد نیاز برای ایجاد و راه‌اندازی دهیاری‌ها X _۱ = X _{۱۱} + X _{۱۲} + X _{۱۳}

۶-۲- نسبت متوسط بودجه دهیاری‌ها به شهرداری‌های زیر ۵ هزار نفر

یکی از عوامل اصلی مهاجرت از روستا به شهرها شکاف زیاد فقر و درآمد می‌باشد. این موضوع در خصوص نحوه توزیع اعتبارات عمرانی نیز مشاهده می‌شود، بطوریکه براساس برآوردهای انجام شده میزان متوسط بودجه شهرداری‌های زیر ۵ هزار نفر در سال ۱۳۸۳، ۵۷۰ میلیون ریال می‌باشد در حالی که متوسط بودجه دهیاری‌ها در این سال در حدود ۲۷۰ میلیون ریال برآورد می‌شود. با عنایت اینکه اکثریت روستاهای کشور زیر ۵ هزار نفر هستند و شهرداری‌های مورد اشاره نیز در شهرهای زیر ۵ هزار نفر قرار دارند، به منظور کاهش شکاف متوسط بودجه بین دو مؤسسه عمومی غیردولتی که خدمات عمومی مشابه ارائه می‌کنند، در نظر است نسبت بودجه دهیاری‌ها به بودجه شهرداری‌های زیر ۵ هزار نفر در طی برنامه چهارم توسعه از ۵۷/۶ در سال ۱۳۸۴ به ۱۰۰ درصد افزایش یابد. این میزان برای سال‌های برنامه چهارم با استفاده از فرمول زیر محاسبه شده است.

$(I) =$ برآورد متوسط بودجه دهیاری‌ها

(C) متوسط بودجه شهرداری‌های زیر ۵ هزار نفر $\times$ (D) نسبت مطلوب متوسط بودجه دهیاری‌ها به شهرداری‌های زیر ۵ هزار نفر

براین اساس بودجه دهیاری‌ها از طریق فرمول زیر محاسبه شده و نتایج در جدول ۲ درج شده است.

$(X_2) =$ بودجه دهیاری‌ها

(I) برآورد متوسط بودجه دهیاری‌ها $\times$ (A_۲) مجموع دهیاری‌های راه‌اندازی شده در هر سال

۶-۳- سرانه پژوهشی به ازاء ده هزار نفر

میانگین اعتبارات پژوهشی سالانه مدیریت شهری در برنامه سوم با حذف مواردی که ماهیت پژوهشی ندارند و مطالعه اجرایی محسوب می‌شوند، بالغ بر ۵/۸۰۰ میلیون ریال می‌باشد و با احتساب ۲۰ درصد افزایش در اولین سال برنامه چهارم به مبلغ ۷/۰۰۰ میلیون ریال به تحقیقات مدیریت شهری اختصاص خواهد یافت. لذا با احتساب اینکه سهم جمعیت روستایی ۳۰ درصد از کل جمعیت کشور می‌باشد، میزان اعتبار پژوهشی مدیریت روستایی در سال ۸۴، ۳/۰۰۰ میلیون ریال خواهد بود و با احتساب رشد ۳۰٪ سالیانه، مقدار اعتبار پژوهشی مدیریت روستایی در سال‌های بعدی برنامه چهارم به صورت جدول ۳ خواهد بود. بر این اساس شاخص مطالعات و پژوهش مدیریت روستایی تحت عنوان «سرانه پژوهشی به ازاء ده هزار نفر» محاسبه شده است که مقادیر آن در جدول شماره ۳ درج شده است.

جدول ۲- برآورد بودجه مورد نیاز دهیاری‌ها

	سالهای برنامه				سال پایه ۱۳۸۳	واحد
	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵		
۳۵۶۷۲		۳۱۵۳۷	۲۷۴۰۲	۲۳۳۳۸	۱۹۱۳۴	هزار ریال
۱۸۸۲		۱۴۴۸	۱۱۱۴	۸۵۷	۶۵۹	میلیون ریال
۱۰۰۲		۷۸۱	۵۹۳	۴۵۶	۳۵۱	میلیون ریال
۱۰۰		۸۹/۴	۷۸/۸	۶۸/۲	۵۷/۶	درصد
۱۸۸۲		۱۲۹۵	۸۷۸	۵۹۴	۳۷۹	میلیون ریال
۶۷۱۳۵۰۰۰		۴۰۸۴۰۰۰۰	۲۴۰۵۹۰۰۰۰	۱۳۵۸۹۰۰۰۰	۷۷۵۲۰۰۰۰	میلیون ریال
						برآورد کل بودجه دهیاری‌ها (X۱)
						برآورد متوسط فعلی دهیاری‌ها
						نسبت مطلوب متوسط بودجه دهیاری‌ها به
						شهرداری‌های زیر ۵ هزار نفر (D)
						برآورد متوسط بودجه یک دهیاری در برنامه
						چهارم (E)
						برآورد کل بودجه دهیاری‌ها (X۲)

جدول ۳- برآورد میزان اعتبار پژوهشی مدیریت روستایی طی سال‌های برنامه چهارم

	سال‌های برنامه				سال پایه ۱۳۸۳	واحد
	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵		
۳۲۲۰		۵۱۸۴	۴۳۲۰	۳۶۰۰	۳۰۰۰	میلیون ریال
						اعتبار پژوهشی مدیریت روستایی (X۲)

۶-۴- نسبت دهیاری‌های تحت پوشش سیستم جمع‌آوری و دفع زباله

در برنامه چهارم توسعه با هدف حفظ محیط زیست روستاها تلاش می‌شود که تمام دهیاری‌های بالای ۲۰۰ خانوار تحت پوشش سیستم‌های نیمه مکانیزه و بهداشتی جمع‌آوری، حمل و دفع مواد زائد قرار گیرند. در این برنامه ماشین‌آلات جمع‌آوری و حمل زباله برای ۱۰۰ درصد روستاهای بالای ۲۰۰ خانوار دارای دهیاری (۱۴ درصد کل دهیاری‌های کشور)، مراکز دفن بهداشتی برای استفاده مشترک چندین دهیاری نزدیک، تاسیسات تولید گاز از زباله برای استفاده روستاهای مستعد و تاسیسات تولید کود آلی از زباله در مقیاس خانگی در نظر گرفته می‌شود. بر اساس این برنامه ۱۰۰۰۰ دستگاه ماشین جمع‌آوری و حمل زباله، برای استفاده دهیاری‌ها تهیه می‌شود. بخشی از نیاز دهیاری‌های کوچک‌تر از ۲۰۰ خانوار نیز از طریق این برنامه پوشش داده می‌شود. به این ترتیب انتظار می‌رود که در طول برنامه چهارم علاوه بر روستاهای بالای ۲۰۰ خانوار، روستاهای بالای ۱۰۰ خانوار نیز تحت پوشش موثر تجهیزات موضوع این برنامه قرار گیرند و دامنه پوشش سیستم‌های جمع‌آوری و حمل نیمه مکانیزه و بهداشتی زباله به ۳۲ درصد کل دهیاری‌های کشور افزایش یابد.

تاسیسات و تجهیزات دفع بهداشتی مواد زائد از مهمترین عناصر مدیریت مواد زاید است که در این برنامه به دلیل هزینه بالای احداث تاسیسات مربوطه و محدودیت تولید زباله در روستاها بطور مشترک برای روستاهای نزدیک در نظر گرفته می‌شوند. در این برنامه ۷۰۰ مرکز دفن بهداشتی برای استفاده مشترک ۳۵۰۰ تا ۵۰۰۰ دهیاری در کشور ایجاد خواهد شد. انتظار می‌رود که بخشی از نیاز دهیاری‌ها نیز توسط مراکز دفن بهداشتی شهرها رفع شود. در زمینه روش‌های دیگر دفع مواد زاید به منظور توسعه تدریجی فرهنگ بازیافت مواد زائد آلی ۲۰۰۰۰ واحد تولید کود آلی از زباله در مقیاس خانگی در روستاهای کشور ساخته خواهد شد. این تاسیسات کوچک مقیاس در مقایسه با تاسیسات مدرن موجود قابلیت اجرایی بیشتری در روستاها دارد و هزینه بسیار کمتری برای ساخت و نگهداری دارد. برای تولید گاز و کود آلی از فضولات دامی نیز ۳۰۰ واحد بیو گاز در روستاهای کشور ایجاد خواهد شد.

هزینه اجرای برنامه به تفکیک شامل ۱،۷۵۰ میلیارد ریال برای خرید ۱۰۰۰۰ دستگاه ماشین جمع‌آوری و حمل زباله (تراکتور، وانت کمپرسی و بیل مکانیکی و ...) برای ۵۰۰۰ روستای بالای ۲۰۰ خانوار، ۶ میلیارد ریال برای ایجاد ۲۰۰۰۰ واحد تولید کود آلی (کمپوست) در مقیاس خانگی، ۲۸۰ میلیارد ریال برای ساخت

۷۰۰ مرکز دفن بهداشتی زباله، و ۴۵۰۰ میلیون ریال برای ساخت ۳۰۰ واحد تولید گاز از زباله (بیو گاز) است. در مجموع ۲۰۴۰،۵۰۰ میلیون ریال برای ایجاد سیستم جمع‌آوری و دفع زباله نیاز خواهد بود که ۸۶ درصد توسط بخش غیر دولتی و ۱۴ درصد بخش دولتی باید اعتبار لازم در این خصوص را تامین نماید.

جدول ۴ - برآورد میزان اعتبار سیستم جمع‌آوری و دفع زباله طی سال‌های برنامه چهارم

شرح فعالیت	هدف کمی	واحد	سالهای برنامه				
			۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴
حمل زباله سیستم جمع‌آوری و دفع بهداشتی	هدف کمی	دهیاری (هر دهیاری دو دستگاه)	۱۵۰۰	۱۲۵۰	۱۰۰۰	۷۵۰	۵۰۰
	اعتبار مورد نیاز	میلیون ریال	۵۲۵،۰۰۰	۴۳۷،۵۰۰	۳۵۰،۰۰۰	۲۶۲،۵۰۰	۱۷۵،۰۰۰
احداث مراکز دفع بهداشتی زباله	هدف کمی	مرکز دفن	۲۱۰	۱۷۵	۱۴۰	۱۰۵	۷۰
	اعتبار مورد نیاز	میلیون ریال	۸۴،۰۰۰	۷۰،۰۰۰	۵۶،۰۰۰	۴۲،۰۰۰	۲۸،۰۰۰
احداث تاسیسات بیو کمپوست خانگی	هدف کمی	تعداد	۶۰۰۰	۵۰۰۰	۴۰۰۰	۳۰۰۰	۲۰۰۰
	اعتبار مورد نیاز	میلیون ریال	۱۸۰۰	۱۵۰۰	۱۲۰۰	۹۰۰	۶۰۰
احداث تاسیسات بیو گاز	هدف کمی	تعداد	۹۰	۷۵	۶۰	۴۵	۳۰
	اعتبار مورد نیاز	میلیون ریال	۱۳۵۰	۱۱۲۵	۹۰۰	۶۷۵	۴۵۰
جمع کل اعتبار مورد نیاز برای ایجاد سیستم جمع‌آوری و دفع زباله (X۲)		میلیون ریال	۶۱۲،۱۵۰	۵۱۰،۱۲۵	۴۰۸،۱۰۰	۳۰۶،۰۷۵	۲۰۴۰،۵۰۰

۴-۵ - نسبت دهیاری‌های برخوردار از بوستان‌های چند منظوره به کل روستاهای بالای ۴۰۰ خانوار

توسعه فضای سبز در روستاها یکی از وظایف مهم دهیاری هاست که نقش مهمی در بهبود گذران اوقات فراغت روستائیان دارد. بوستان‌های چند منظوره گونه‌ای از فضای سبز است که کاربری‌های مختلفی را در بر می‌گیرد. انتظار می‌رود که در طول برنامه چهارم برای ایجاد و بهبود چنین بوستان‌هایی ۸۰۰ بوستان چند منظوره در روستاهای بالای ۴۰۰ خانوار کشور که دهیاری دارند ایجاد شود. هزینه اجرای برنامه شامل ۱۶۰ میلیارد ریال برای احداث ۸۰۰ بوستان چند منظوره است.

جدول ۵- برآورد میزان اعتبار احداث بوستان‌های چند منظوره طی سال‌های برنامه چهارم

سالهای برنامه						واحد	شرح فعالیت
جمع	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴		
۸۰۰	۲۴۰	۲۰۰	۱۶۰	۱۲۰	۸۰	بوستان	تعداد بوستان‌های قابل احداث
۱۶۰۰۰۰	۴۸۰۰۰	۴۰۰۰۰	۳۲۰۰۰	۲۴۰۰۰	۱۶۰۰۰	میلیون ریال	اعتبار مورد نیاز (X _۵)

۶-۶- نسبت دهیاری‌های تحت پوشش خدمات ایمنی و آتش نشانی

برای حفظ روستاها در برابر خطرات آتش سوزی تعداد ۸۴۰ پایگاه‌های خدمات ایمنی و آتش‌نشانی روستایی در محدوده‌های بخش و مرکزیت روستاهای پرجمعیت و مرکزی ایجاد می‌شود. به گونه‌ای که روستاهای کوچک‌تر در اطراف پایگاه آتش‌نشانی نیز از خدمات ایمنی و آتش‌نشانی این پایگاه‌ها بهره‌مند شوند. با احتساب اینکه هر پایگاه خدمات ایمنی و آتش‌نشانی به طور متوسط به ۱۰ روستای نزدیک به خود نیز خدمات ارایه کند، انتظار می‌رود که جامعه تحت پوشش این برنامه تا پایان برنامه چهارم ۲۳ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار باشد.

هر پایگاه خدمات ایمنی و آتش‌نشانی دارای ماشین آتش‌نشانی مناسب و تجهیزات مورد نیاز عملیات اطفای حریق و امداد و نجات است. برای برآورد اعتبار مورد نیاز، هزینه خرید هر خودرو آتش‌نشانی ۳۰۰ میلیون ریال و هزینه ساخت یک پایگاه آتش‌نشانی نیز ۳۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شد و با استفاده از فرمول زیر هزینه نهایی اجرای برنامه محاسبه شده است.

$$= (X_6) \text{ اعتبار مورد نیاز برای راه‌اندازی و تجهیز پایگاه‌های آتش‌نشانی}$$

$$\text{هزینه خرید خودرو آتش‌نشانی (۳۰۰ میلیون ریال)} + \text{هزینه ساخت پایگاه آتش‌نشانی (۳۰۰ میلیون ریال)} \times \text{تعداد پایگاه‌های آتش‌نشانی قابل راه‌اندازی}$$

جدول ۶- برآورد میزان اعتبار احداث پایگاه‌های آتش‌نشانی طی سال‌های برنامه چهارم

سالهای برنامه						واحد	شرح فعالیت
جمع	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴		
۸۴۰	۲۵۲	۲۱۰	۱۶۸	۱۲۶	۸۴	تعداد	تعداد پایگاه‌های آتش‌نشانی قابل راه‌اندازی
۵۰۴۰۰۰	۱۲۶۰۰۰	۱۲۶۰۰۰	۱۰۰۸۰۰	۷۵۶۰۰	۵۰۴۰۰	میلیون ریال	اعتبار مورد نیاز (X _۶)

۶-۷- نسبت دهیاری‌های تحت پوشش خدمات حمل و نقل روستایی

سامانه های حمل و نقل روستایی با مشارکت بخش خصوصی و حمایت دولت در محدوده‌های سیاسی بخش تشکیل می شوند. با توجه به تعداد بخش های کشور انتظار می رود که این برنامه در تمام بخش های کشور اجرا شود. بر این اساس در طول برنامه ۸۴۰ سامانه حمل و نقل روستایی با عضویت متوسط ۹ دهیاری تشکیل و حمایت خواهد شد. برای هر سامانه حمل و نقل به طور میانگین ۵ دستگاه خودرو مسافربری در نظر گرفته می شود. با تشکیل سامانه های حمل و نقل روستایی در محدوده‌های روستایی، ارتباط حدود ۲۵ درصد روستاهای کشور با شهر های مجاور تحت پوشش حمل و نقل منظم، ارزان و ایمن قرار می گیرد.

برای برآورد هزینه ایجاد ۸۴۰ سامانه حمل و نقل و هزینه خرید هر دستگاه مینی بوس ۲۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است. با احتساب ۵ دستگاه وسیله نقلیه برای هر سامانه حمل و نقل، در مجموع ۸۴۰ میلیارد ریال برای تهیه ۴۲۰۰ دستگاه وسیله نقلیه (مینی بوس) مورد نیاز خواهد بود.

جدول ۷- برآورد میزان اعتبار تشکیل سامانه های حمل و نقل روستایی طی سال های برنامه چهارم میلیون ریال

سالهای برنامه						واحد	شرح فعالیت
۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	جمع		
۲۵۲	۲۱۰	۱۶۸	۱۲۶	۸۴	۸۴۰	تعداد سامانه	ایجاد سامانه های حمل و نقل روستایی
۱۲۶۰	۱۰۵۰	۸۴۰	۶۳۰	۴۲۰	۴۲۰۰	تعداد خودرو	وسيله نقلیه مورد نیاز
۲۵۲۰۰۰	۲۱۰۰۰۰	۱۶۸۰۰۰	۱۲۶۰۰۰	۸۴۰۰۰	۸۴۰۰۰۰	میلیون ریال	اعتبار مورد نیاز (Xv)

جدول ۸- اهداف کمی مدیریت روستایی در برنامه چهارم توسعه کشور به تفکیک شاخص های هفت گانه

ردیف	شاخص	واحد	وضع موجود	دوران برنامه چهارم توسعه کشور					
				۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	۱۳۸۳
۱	نسبت جمعیت روستاهای تحت پوشش مدیریت روستایی	درصد	۵۸	۶۶/۲	۷۴/۴	۸۲/۶	۹۰/۸	۹۰/۸	۱۰۰
۲	نسبت متوسط بودجه دهیاری ها به شهرداری های زیر ۵ هزار نفر	درصد	۴۷	۵۷/۶	۶۸/۲	۷۸/۸	۸۹/۴	۹۹/۴	۱۰۰
۳	سرانه پژوهشی به ازاء ده هزار نفر	هزار ریال	۹۳	۱۳۹	۱۶۶	۱۹۷	۲۳۴	۲۷۹	۱۰۱۵
۴	نسبت دهیاری های تحت پوشش سیستم جمع آوری و دفع زباله به کل روستاهای بالای ۲۰۰ خانوار	درصد	*	۱۰	۲۵	۴۵	۷۰	۱۰۰	۱۰۰
۵	نسبت دهیاری های برخوردار از بوستان های چند منظوره به کل روستاهای بالای ۴۰۰ خانوار	درصد	*	۴/۸	۷/۲	۹/۶	۱۲/۰	۱۴/۳	۴۷/۸
۶	نسبت دهیاری های برخوردار از خدمات ایمنی و آتش نشانی به کل روستاهای بالای ۴۰۰ خانوار	درصد	۰/۰۵	۵/۰	۷/۵	۱۰/۰	۱۲/۶	۱۵/۸	۵۰/۲
۷	نسبت دهیاری های تحت پوشش خدمات حمل و نقل روستایی	درصد	*	۱۰	۲۵	۴۵	۷۰	۱۰۰	۱۰۰

جدول ۹- نسبت جمعیت روستاهای تحت پوشش مدیریت روستایی

ردیف	شاخص	واحد	وضع موجود				
			۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷
			دوران برنامه چهارم توسعه کشور				
			۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴
۱	آذربایجان شرقی	درصد	۶۸/۸۹	۷۵/۱	۸۱/۳	۸۷/۶	۹۳/۸
۲	آذربایجان غربی	درصد	۱۴/۱۰	۳۱/۳	۴۸/۵	۶۵/۶	۸۲/۸
۳	اردبیل	درصد	۱۹/۹۶	۲۶/۰	۵۲/۰	۶۸/۰	۸۴/۰
۴	اصفهان	درصد	۲۵/۹۹	۴۰/۸	۵۵/۶	۷۰/۴	۸۵/۲
۵	ایلام	درصد	۶۳/۲۱	۷۰/۶	۷۷/۹	۸۵/۳	۹۲/۶
۶	بوشهر	درصد	۱۷/۸۲	۳۴/۳	۵۰/۷	۶۷/۱	۸۳/۶
۷	تهران	درصد	۶/۸۷	۲۵/۵	۴۴/۱	۶۲/۷	۸۱/۴
۸	چهارمحال و بختیاری	درصد	۱۴/۷۰	۳۱/۸	۴۸/۸	۶۵/۹	۸۲/۹
۹	خراسان	درصد	۹۰/۷۰	۹۲/۶	۹۴/۴	۹۶/۳	۹۸/۱
۱۰	خوزستان	درصد	۲۲/۸۷	۳۸/۳	۵۳/۷	۶۹/۱	۸۴/۶
۱۱	زنجان	درصد	۲۷/۴۰	۴۱/۹	۵۶/۴	۷۱/۰	۸۵/۵
۱۲	سمنان	درصد	۱۹/۳۴	۳۵/۵	۵۱/۶	۶۷/۷	۸۳/۹
۱۳	سیستان و بلوچستان	درصد	۳۰/۰۲	۴۴/۰	۵۸/۰	۷۲/۰	۸۶/۰
۱۴	فارس	درصد	۴۴/۷۷	۵۵/۸	۶۶/۹	۷۷/۹	۸۹/۰
۱۵	قزوین	درصد	۳۶/۳۳	۴۹/۱	۶۱/۸	۷۴/۵	۸۷/۳
۱۶	قم	درصد	۳۹/۷۶	۵۱/۸	۶۳/۹	۷۵/۹	۸۸/۰
۱۷	کردستان	درصد	۴۴/۷۴	۵۵/۸	۶۶/۸	۷۷/۹	۸۸/۹
۱۸	کرمان	درصد	۵۲/۴۴	۶۲/۸	۷۲/۱	۸۱/۴	۹۰/۷
۱۹	کرمانشاه	درصد	۸۳/۷۳	۸۷/۰	۹۰/۲	۹۳/۵	۹۶/۷
۲۰	کهگیلویه و بویراحمد	درصد	۳۵/۶۴	۴۸/۵	۶۱/۴	۷۴/۳	۸۷/۱
۲۱	گلستان	درصد	۸۲/۸۹	۸۶/۳	۸۹/۷	۹۳/۲	۹۶/۶
۲۲	گیلان	درصد	۶۰/۶۸	۶۸/۵	۷۶/۴	۸۴/۳	۹۲/۱
۲۳	لرستان	درصد	۸۰/۰۹	۸۴/۱	۸۸/۱	۹۲/۰	۹۶/۰
۲۴	مازندران	درصد	۱۹/۴۸	۳۵/۶	۵۱/۷	۶۷/۸	۸۳/۹
۲۵	مرکزی	درصد	۳۹/۱۳	۵۱/۳	۶۳/۵	۷۵/۷	۸۷/۸
۲۶	هرمزگان	درصد	۲۰/۵۴	۳۶/۴	۵۲/۳	۶۸/۲	۸۴/۱
۲۷	همدان	درصد	۳۷/۱۶	۴۹/۷	۶۲/۳	۷۴/۹	۸۷/۴
۲۸	یزد	درصد	۴۵/۵۹	۵۶/۵	۶۷/۴	۷۸/۲	۸۹/۱
*	کشور	درصد	۴۷/۶۷	۵۸/۱	۶۸/۶	۷۹/۱	۸۹/۵

لازم به ذکر است نحوه توزیع شاخص های دیگر در سطوح استانی از نسبت های جدول ۴ پیروی می کند بنابراین نسبت های صدرالذکر مجدداً محاسبه نشده است.

جدول ۱۱ - سهم منابع تامین کننده اعتبارات مورد نیاز برای تحقق اهداف کمی و کیفی مدیریت روستایی در برنامه چهارم واحد: درصد

ردیف	شاخص	دوران برنامه چهارم توسعه کشور						
		۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	منابع	توضیحات
۱	نسبت جمعیت روستاهای تحت پوشش مدیریت روستایی	۷۸/۴	۷۴/۸	۷۰/۰	۶۳/۹	۵۴/۱	منابع دولتی	
		۲۱/۶	۲۵/۲	۳۰/۰	۳۶/۱	۴۵/۸	غیر دولتی	
۲	نسبت سرانه بودجه دهیاری‌ها به شهرداری‌های زیر ۵ هزار نفر	۳۰	۳۴	۱۸	۱۲	۶	دولتی	
		۷۰	۷۶	۸۲	۸۸	۹۴	غیر دولتی	
۳	سرانه پژوهشی به ازاء ده هزار نفر	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	دولتی	
		-	-	-	-	-	غیر دولتی	
۴	نسبت دهیاری‌های تحت پوشش سیستم جمع‌آوری و دفع زباله	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	دولتی	
		۸۶	۸۶	۸۶	۸۶	۸۶	غیر دولتی	
۵	نسبت دهیاری‌های برخوردار از بوستان‌های چند منظوره به کل روستاهای بالای ۲۰۰ خانوار	-	-	-	-	-	دولتی	
		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	غیر دولتی	
۶	نسبت دهیاری‌های تحت پوشش خدمات ایمنی و آتش نشانی	۷۰	۷۷/۵	۸۵	۹۲/۵	۱۰۰	دولتی	
		۳۰	۲۲/۵	۱۵	۷/۵	۰	غیر دولتی	
۷	نسبت دهیاری‌های تحت پوشش خدمات حمل و نقل روستایی	۳۰	۳۵	۴۰	۴۵	۵۰	دولتی	
		۷۰	۶۵	۶۰	۵۵	۵۰	غیر دولتی	

دوران برنامه چهارم توسعه کشور

توضیحات

به منظور کمک به شکل‌گیری و استقرار مدیریت روستایی در برنامه چهارم کمک‌های دولتی صعودی و در برنامه‌های سیر کمک‌ها تا رسیدن به خودکفایی نژولی خواهد بود.

۷- اقدامات مهم و اساسی

رویکرد اصلی دولت در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌های کلان کشور و بویژه برنامه چهارم توسعه کشور، منطقی نمودن اندازه دولت و جلب مشارکت‌های مردمی در اداره امور محلی می‌باشد و واگذاری تصدی‌های غیر ضروری از دستگاه‌های اجرایی به بخش عمومی غیر دولتی به عنوان یکی از راهکارهای عملی و اجرایی رویکرد فوق‌الذکر محسوب می‌شود. در این راستا، در طول برنامه چهارم توسعه کشور با همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دستگاه‌های اجرایی ذیربط، وظائف قابل انتزاع و واگذاری از دستگاه‌های اجرایی به دهیاری‌ها شناسایی و جهت اقدام مقتضی به شورای عالی اداری ارسال می‌شود.

علاوه بر آن به منظور ساماندهی به امور مدیریت روستایی اقدامات مهم و اساسی زیر در طول برنامه چهارم مورد توجه قرار خواهد گرفت.

- خرید و یاحداث ساختمان دهیاری در روستاهای اداری مجوز تاسیس.
- تجهیز ساختمان دهیاری به لوازم و تجهیزات اداری.
- جلب مشارکت‌های مردمی و نهادهای غیر دولتی در پیشبرد اهداف دهیاری‌ها.
- تدارک ۸۴۰ سامانه حمل و نقل روستایی در بخش‌های کشور که چندین روستایی نزدیک یا در طول مسیر را پوشش خواهد داد.
- تأمین ۴۲۰۰ وسیله نقلیه با در نظر گرفتن حداقل ۵ وسیله نقلیه مسافربری برای هر سامانه حمل و نقل روستایی با هدف تسریع و نظم بخشیدن به جابجایی مسافرین روستایی بین روستاها و شهرهای اطراف.
- تجهیز حدود ۱۴ درصد روستاهای بالای ۲۰۰ خانوار (۵۰۰۰ دهیاری) به ۱۰۰۰۰ دستگاه ماشین آلات جمع‌آوری و حمل زباله.
- ساخت ۷۰۰ مرکز دفن بهداشتی زباله برای استفاده مشترک چندین روستای نزدیک.
- ساخت ۲۰۰۰۰ واحد تولید کود عالی (کمپوست) به روش خانگی در روستاهای دارای دهیاری کشور.
- ساخت ۱۵۰ واحد تولید گاز از زباله (بیوگاز) در روستاهای دارای دهیاری کشور.
- ساخت و تجهیز ۸۰۰ پایگاه‌های آتش‌نشانی و امداد و نجات روستایی در روستاهای بالای ۴۰۰ خانوار کشور. که حداقل ۸۰۰۰ روستا را پوشش تحت پوشش قرار خواهد داد.
- ایجاد ۸۰۰ بوستان چند منظوره در روستاهای بالای ۴۰۰ خانوار دارای دهیاری کشور.
- تهیه برنامه پنج‌ساله برای کلیه روستاهای دارای دهیاری.
- هماهنگ کردن تشکیلات مدیریتی بخش‌داری‌ها و فرمانداری‌ها برای مدیریت امور حمل و نقل عمومی روستایی.

- تدوین آیین‌نامه اجرایی برنامه توسعه حمل و نقل عمومی در مناطق روستایی.
- تدوین دستورالعمل یاریگران سلامت و فضای سبز
- تدوین و اصلاح دستورالعمل تهیه برنامه ۵ ساله دهیاری‌ها
- انجام بررسی و مکانیابی مراکز دفن بهداشتی زباله و ایجاد واحدهای بیو گاز و بیو کمپوست در روستاهای واجد شرایط.
- جلب مشارکت مردم، سازمان‌های غیر دولتی و بخش خصوصی در پیشبرد امور دهیاری‌ها
- توسعه آموزش عمومی در زمینه جمع‌آوری زباله، احتیاط‌های ایمنی و کمک‌های اولیه با همکاری سایر دستگاه‌های مسوول.
- تشویق دهیاری‌ها به خصوصی سازی در بخش‌های خدمات عمومی
- ترغیب دهیاری‌ها به گسترش همکاری با شهرداری‌ها و دهیاری‌های همجوار
- توسعه آموزش عمومی در زمینه جمع‌آوری زباله، احتیاط‌های ایمنی و کمک‌های اولیه با همکاری سایر دستگاه‌های مسنول.